

ZBIGNIEW KWIATKOWSKI

Glosa

do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2015 r., IV KK 8/15¹

Kasacja jest wnoszona przeciwko orzeczeniu sądu odwoławczego, a nie orzeczeniu pierwszoinstancyjnemu, co *expressis verbis* wynika z treści art. 519 k.p.k. Nie można zatem w kasacji podnosić zarzutów typowych dla postępowania apelacyjnego, kwestionujących orzeczenie pierwszoinstancyjne, chyba że w toku rozpoznania apelacji dojdzie do tzw. „efektu przeniesienia”, czyli zaabsorbowania do orzeczenia Sądu *ad quem* uchybień popełnionych przez Sąd *a quo*. Kontrolą kasacyjną objęte są kwestie wyłącznie prawne, zawężone do kategorii uchybień wymienionych w art. 523 § 1 k.p.k., popełnionych przez sąd odwoławczy. Specyfika i wyjątkowość postępowania kasacyjnego nie pozwala zatem na prowadzenie dublującej, „trzecioinstancyjnej” kontroli orzeczenia sądu pierwszej instancji.

Teza glosowanego orzeczenia jest trafna. Zasadniczo dotyczy ona dwóch kwestii, a mianowicie kategorii orzeczeń, od których może być wnoszona kasacja przez strony oraz zarzutów, jakie mogą być w niej podnoszone. Są to kwestie o doniosłym znaczeniu zarówno teoretycznym, jak i praktycznym, wobec tego wymagają szerszego omówienia.

Instytucja kasacji wnoszonej przez strony jest uregulowana w art. 519 k.p.k.² Przepis ten w pierwotnym brzmieniu stanowił: „Od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie może być wniesiona kasacja. Przepisu art. 425 § 2 zdanie drugie nie stosuje się”. Artykułem 1 pkt 182 ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw³ przepis art. 519 k.p.k. otrzymał następujące brzmienie: „Od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie oraz od prawomocnego postanowienia sądu odwoławczego o umorzeniu postępowania i zastosowaniu środka zabezpieczającego określonego w art. 93a Kodeksu karnego może być wniesiona kasacja. Przepisu art. 425 § 2 zdanie drugie nie stosuje się”.

Cytowany przepis modyfikuje zakres przedmiotowy kasacji strony, ponieważ dopuszcza możliwość jej wnoszenia na korzyść sprawcy czynu także od prawomocnego

¹ Postanowienie zostało opublikowane w „Prokuratura i Prawo” – dodatek do nr 7–8, 2015, s. 7, poz. 13.

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 554 ze zm.).

³ Dz. U. z 2013 r., poz. 1247.

postanowienia sądu odwoławczego o umorzeniu postępowania ze względu na niepoczytalność sprawcy z zastosowaniem do niego izolacyjnych środków zabezpieczających (*arg. ex art. 519 k.p.k.*). Słusznie zatem podkreśla się w doktrynie⁴, że w tym wypadku chodzi o sytuację, gdy o umorzeniu postępowania rozstrzyga sąd, w związku z wnioskiem prokuratora w przedmiocie umorzenia postępowania i zastosowaniu środka zabezpieczającego (art. 324 k.p.k. w zw. z art. 354 k.p.k. i art. 380 k.p.k.), a nie o sytuację, w której problem niepoczytalności sprawcy pojawia się dopiero na rozprawie, wówczas orzeka się już wyrokiem. Analogiczne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 30 sierpnia 2007 r., II KZ 25/07⁵ uznając, że „Na gruncie przepisu art. 523 § 2 k.p.k. stronom postępowania w przedmiocie umorzenia postępowania i orzeczenia środka zabezpieczającego, w warunkach określonych w art. 520 k.p.k., przysługuje kasacja od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego, w razie orzeczenia środka zabezpieczającego – umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym, nie tylko w wypadku uchybień wymienionych w art. 439 k.k., ale także z powodu innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść prawomocnego orzeczenia (art. 523 § 1 k.p.k.)”.

Analizując dopuszczalność kasacji wnoszonej przez strony, w świetle wykładni gramatycznej art. 519 k.p.k., należy stwierdzić, iż *de lege lata* przysługuje ona od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie oraz od prawomocnego postanowienia tegoż sądu w przedmiocie umorzenia postępowania i zastosowania środka zabezpieczającego określonego w art. 93a Kodeksu karnego. Nie mogą zatem być kwestionowane kasacją strony wyroki wydane przez sąd pierwszej instancji⁶. To w konsekwencji oznacza, iż zarzuty podnoszone w kasacji przez stronę powinny dotyczyć właśnie orzeczenia sądu *ad quem*, nie zaś wyroku sądu *a quo*. Słusznie zatem uznał Sąd Najwyższy w glosowanym postanowieniu, iż „nie można w kasacji podnosić zarzutów typowych dla postępowania apelacyjnego, kwestionujących orzeczenie pierwszoinstancyjne, chyba że w toku rozpoznania apelacji dojdzie do tzw. „efektu przeniesienia”, czyli zaabsorbowania do orzeczenia Sądu *ad quem* uchybień popełnionych przez Sąd *a quo*”. W tym zakresie w orzecznictwie Sądu Najwyższego jest ukształtowane jednolite stanowisko, że „zarzuty podniesione w kasacji pod adresem orzeczenia sądu pierwszej instancji podlegają rozważeniu przez sąd kasacyjny tylko w takim zakresie, w jakim jest to nieodzowne dla należytego rozpoznania zarzutów stawianych zaskarżonemu w tym trybie orzeczeniu sądu odwoławczego. Nie można ich więc rozpatrywać w oderwaniu od zarzutów stawianych orzeczeniu sądu odwoławczego, nie jest bowiem funkcją kontroli kasacyjnej ponowne – „dublujące” kontrolę apelacyjną (zażaleniovą) – rozpoznawanie zarzutów stawianych przez skarżącego orzeczeniu sądu pierwszej instancji. Stwierdzenie zaś ich zasadności ma znaczenie wyłącznie jako racje ewentualnego stwierdzenia zasadności i uwzględnienia zarzutu(ów) odniesionego do

---

⁴ T. Grzegorzczak, *Kasacja jako nadzwyczajny środek zaskarżenia w sprawach karnych i jej skuteczność w praktyce*, „Państwo i Prawo” 2015, nr 6, s. 22.

⁵ OSNKW 2007, nr 9, poz. 66.

⁶ Zob. postanowienie SN z dnia 25 maja 2013 r., III KK 372/09, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 1082; postanowienie SN z dnia 11 lutego 2015 r., III KK 260/14, „Prokuratura i Prawo” 2015, nr 5, poz. 28.

zaskarżonego kasacją orzeczenia sądu odwoławczego⁷). Powyższe zapatrywanie akceptuje się w literaturze⁸.

Formułując zarzuty kasacyjne należy zatem pamiętać, iż mają one dotyczyć orzeczenia sądu odwoławczego i wskazywać na rażącą, a nie jakąkolwiek, obrazę prawa, i to taką, która w istotny, a nie jakikolwiek, sposób mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, a więc przy braku której orzeczenie mogłoby być inne, a przy tym bez kwestionowania w kasacji ustaleń faktycznych⁹. Jest tak dlatego, ponieważ postępowanie kasacyjne w polskim procesie karnym nie stanowi trzeciej instancji, ani też nie oznacza ponownego rozpoznania sprawy zakończonej już prawomocnym wyrokiem karnym, zaś jego specyfika i wyjątkowość, którą podkreślił Sąd Najwyższy w tezie glosowanego orzeczenia, nie pozwala na prowadzenie dublującej „trzecioinstancyjnej” – kontroli orzeczenia sądu pierwszej instancji.

W judykaturze dominuje także zapatrywanie, że „skoro skarżący w kasacji nie wykazuje, aby zarzuty zawarte w środku odwoławczym nie zostały przez sąd okręgowy rozpoznane, bo nie podnosi zarzutu naruszenia art. 433 § 2 k.p.k., art. 457 § 3 k.p.k. lub art. 440 k.p.k., to kasację należy ocenić jako próbę ponownej weryfikacji orzeczenia sądu pierwszej instancji, co koliduje z zasadą zaskarżalności za pomocą tego środka jedynie prawomocnych wyroków sądów odwoławczych¹⁰”. W kwestii tej orzeczniczo Sąd Najwyższy nie utrzymuje jednak linii jednolitej. W związku z tym należy wskazać, iż w uzasadnieniu wyroku z dnia 9 kwietnia 2015 r., V KK 360/14¹¹ Sąd Najwyższy zajął zgoła odmienne stanowisko. Uznał bowiem, że „obowiązkiem sądu odwoławczego było wnikliwe zweryfikowanie oceny dowodów i poczynionych na jej podstawie ustaleń faktycznych przez sąd pierwszej instancji przez przyzmat treści części motywacyjnej wyroku sądu *a quo*. Sąd *ad quem* nie podjął także próby skontrolowania trafności ocen z powodu, których sąd pierwszej instancji uznał za wiarygodne wyjaśnienia M. w zakresie obciążającym skazanego, złożone w postępowaniu przygotowawczym, a było to istotne ze względu na ich lakoniczność oraz okoliczności w jakich zostały złożone przed organami policji i wobec niemożności bezpośredniego go przesłuchania na rozprawie. Takie odniesienie się do kwestii oceny dowodów rażąco narusza standardy rzetelnej kontroli odwoławczej, wynikające z treści art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k.”. Sąd Najwyższy wyraził także zapatrywanie, iż „sąd odwoławczy nie skontrolował również samej treści uzasadnienia orzeczenia sądu pierwszej instancji w świetle wymogów określonych w art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. Z tego względu należało uchylić

⁷ Zob. wyrok SN z dnia 28 listopada 1996 r., III KKN 148/96, OSNKW 1997, nr 1–2, poz. 12; postanowienie SN z dnia 5 sierpnia 2003 r., III KK 11/03, OSNwSK 2003, nr 1, poz. 1686; postanowienie SN z dnia 4 maja 2005 r., II KK 399/04, OSNwSK 2005, nr 1, poz. 884; postanowienie SN z dnia 6 marca 2007 r., IV KK 362/06, OSNwSK 2007, nr 1, poz. 567; postanowienie SN z dnia 21 kwietnia 2010 r., IV KK 89/10, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 848; uzasadnienie postanowienia z dnia 30 lipca 2014 r., IV KK 111/14, LEX nr 1500673.

⁸ Zob. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego. Tom III. Komentarz do artykułów 268–682*, P. Hofmański (red.), Warszawa 2012, s. 205; S. Zabłocki, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego – Izba Karne*, „Palestra” 1997, nr 1–2, s. 212–213.

⁹ Zob. wyrok SN z dnia 15 czerwca 2010 r., III KK 24/10, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 1232.

¹⁰ Zob. postanowienie SN z dnia 17 lutego 2011 r., II KK 8/11, Legalis; postanowienie SN z dnia 8 maja 2008 r., III KK 44/08, OSNwSK 2008, nr 1, poz. 1040; postanowienie SN z dnia 12 sierpnia 2010 r., IV KK 202/10, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 1550.

¹¹ LEX nr 1712827.

zaskarżone orzeczenie, a także wyrok sądu pierwszej instancji i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w K., który powinien dokonać wnikliwej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym zwłaszcza lakonicznych zeznań M. stanowiących jedyny dowód obciążający skazanego i dopiero na jej podstawie poczynić pełne ustalenia faktyczne, dając temu wyraz poprzez sporządzenie szczegółowego uzasadnienia, spełniającego wszystkie wymogi określone w art. 424 § 1 i 2 k.p.k.”.

Wydaje się, iż przytoczone wyżej stanowisko Sądu Najwyższego jest za daleko idące z następujących względów.

Po pierwsze, w omawianym układzie procesowym, autor apelacji od wyroku sądu pierwszej instancji, podniósł tylko zarzut wadliwej oceny dowodów, dokonanej przez sąd *meriti*, implikującej skutek błędu w ustaleniach faktycznych mających wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia (art. 438 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k.). Sąd *ad quem* w postępowaniu odwoławczym wnikliwie odniósł się w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia do zarzutu obrazy art. 7 k.p.k., o czym najwyraźniej świadczy fakt, iż autor kasacji już nie podniósł w niej zarzutu obrazy art. 7 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k.

Po drugie, skarżący błędnie powołał w podstawie prawnej kasacji przepisy art. 424 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. i art. 6 k.p.k., gdyż przepisy te nie zostały naruszone przez sąd odwoławczy, ponieważ art. 424 § 1 i 2 k.p.k. określa wymogi, jakim powinno odpowiadać uzasadnienie wyroku sądu pierwszej instancji. Skoro zarzut naruszenia wymienionego przepisu nie został podniesiony w zwyczajnym środku odwoławczym (apelacji), to tym samym sąd *ad quem* nie był obowiązany, stosownie do treści art. 457 § 3 k.p.k., odnieść się do niego w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia i rozważyć kwestię, czy uzasadnienie wyroku sądu pierwszej instancji odpowiada wymogom określonym w art. 424 § 1 i 2 k.p.k., czy też nie.

Po trzecie, sporządzenie uzasadnienia wyroku przez sąd pierwszej instancji w sposób nieodpowiadający wymogom określonym w art. 424 § 1 i 2 k.p.k. stanowi względną przyczynę odwoławczą, która, w wypadku jej podniesienia w zwyczajnym środku odwoławczym, może powodować uchylene lub zmianę zaskarżonego wyroku, ale tylko wtedy, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia (*arg. ex art. 438 pkt 2 k.p.k.*). Gdyby nawet przyjąć założenie, iż sporządzone uzasadnienie wyroku sądu *meriti* w rozpoznawanej sprawie nie odpowiadało wymogom ujętym w art. 424 § 1 i 2 k.p.k., to *de lege lata* zgodnie z treścią art. 455a k.p.k.¹² „Nie można uchylić wyroku z tego powodu, że jego uzasadnienie nie spełnia wymogów określonych w art. 424”.

Reasumując przeprowadzone rozważania należy stwierdzić, że stanowisko Sądu Najwyższego sformułowane w tezie głosowanego postanowienia zasługuje na aprobatę, zaś pogląd tegoż sądu, wyrażony w uzasadnieniu wskazanego wyżej wyroku z dnia 9 kwietnia 2015 r., V KK 360/15, trudno zaakceptować, zwłaszcza, że Sąd Najwyższy wyraźnie zaakcentował w nim wadliwie sporządzone uzasadnienie wyroku przez sąd *meriti*, co stanowi uchybienie, które miało miejsce w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, wobec tego nie mogło być podniesione w kasacji, gdyż rażącym naruszeniem prawa, o którym mowa w art. 523 § 1 k.p.k., musi być dotknięte orzeczenie sądu odwoławczego, a nie sądu pierwszej instancji.

---

¹² Przepis art. 455a k.p.k. dodany art. 5 pkt 34 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 396).

BIBLIOGRAFIA

- Grzegorzczak T., *Kasacja jako nadzwyczajny środek zaskarżenia w sprawach karnych i jej skuteczność w praktyce*, „Państwo i Prawo”, 2015, nr 6.
- Hofmański P., Sądziak S., Zgryzek K., *Kodeks postępowania karnego. Tom III. Komentarz do artykułów 268–682*, Warszawa 2012.
- Lex nr 1712827.
- Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Wojskowa 2007, nr 9.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 2003 r., IIIKK 11/03. OSNwSK 2003, poz. 1686.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 maja 2005 r., IIKK 399/04. OSNwSK 2005, poz. 884.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2007 r., IVKK 362/06. OSNwSK 2007, poz. 567.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2008 r., IIKK 44/08. OSNwSK 2008, poz. 1040.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010 r., IVKK 89/10. OSNwSK 2010, poz. 848;
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2010 r., IV KK 202/10. OSNwSK 2010, poz. 1550.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2011 r., IIKK 08/11. Legalis.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2013 r., III KK372/09. OSNwSK 2010, poz. 1082.
- Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2015 r., IIIKK 260/14 „Prokuratura i Prawo” 2015, nr 5, poz. 28.
- Uzasadnienie postanowienia z dnia 30 lipca 2014 r., IVKK 111/14. Lex nr 1500673.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2010 r., IIIKK 24/10. OSNwSK 2010, poz. 1232.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 1996 r., IIIKKN 148/96. OSNKW 1997, nr 1–2.
- Zabłocki S., *Przegląd Orzecznictwa Sądu Najwyższego – Izba Karna*, „Palestra” 1997, nr 1–2.

GŁOSA DO POSTANOWIENIA SĄDU NAJWYŻSZEGO Z DNIA 2 KWIETNIA 2015 R., IV KK 8/15

Streszczenie

W glosie autor akceptuje trafność tezy, iż kasacja wnoszona przez strony może dotyczyć tylko orzeczenia sądu odwoławczego, a nie orzeczenia sądu pierwszej instancji. To w konsekwencji oznacza, iż można podnieść w niej, wobec orzeczenia sądu *ad quem*, zarzuty obrazu art. 439 k.p.k. lub innego rażącego naruszenia prawa (art. 523 § 1 k.p.k.), jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Autor polemizuje natomiast ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 9 kwietnia 2015 r., V KK 360/14, iż sformułowany w kasacji zarzut obrazu art. 424 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. i art. 6 k.p.k. mógł spowodować uchylenie wyroków sądów *ad quem* i *a quo*, skoro dotyczy on wadliwie sporządzonego uzasadnienia wyroku sądu *meriti*, a nie sądu odwoławczego, i nie był podnoszony w apelacji, wobec tego sąd odwoławczy nie był obowiązany zająć stanowiska w kwestii dotyczącej wadliwości uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji, gdyż nie miała ona wpływu na treść orzeczenia.

Słowa kluczowe: *sąd, orzeczenie sądowe, kasacja, zarzuty*

GLOSS ON THE RULING OF THE SUPREME COURT OF 2 APRIL 2015,
IV KK 8/15

Summary

The author of the gloss approves of the aptness of the thesis that cassation appeal may be filed by parties only against the decision of an appellate court and not the decision of a court of the first instance. As a result, it means that it can be filed against the ruling of a court *ad quem* on the grounds of the contempt of Article 439 of the CPC or any other flagrant breach of law (Article 523 § 1 of the CPC) if it might have a significant effect on the contents of judgement. However, the author argues with the Supreme Court about its stand expressed in the justification of a sentence of 9 April 2015, V KK 360/14, that the charge of contempt of Article 424 § 1 and 2 of the CPC in connection with Article 457 § 3 of the CPC and Article 6 of the CPC formulated in the cassation appeal might result in waiving sentences rendered by the courts *ad quem* and *a quo* as it concerns a defective justification of a sentence rendered by a court *meriti* and not an appellate court, and was not appealed against, thus an appellate court was not obliged to adjudicate on the defectiveness of the sentence justification of the court of the first instance because this had no influence on the contents of the judgement.

Key words: *court, judicial decision, cassation, charges*